

Det var ganske vist det Duffeligste, om man, som den ærede sidste Taler udviklede, kunde have de tre Slags Skoler paa endnu flere Steder, end det er foreslaaet, men Spørgsmaalet er: Have vi Naad dertil, og naar vi saa maa sige os selv, at vi ikke kunne naa begge Goder paa engang, saa tror jeg, at de fleste Forældre ville ønske at have deres Børn hjemme i Nærheden indtil Konfirmationsalderen, selv om de saa derefter skulle sende dem lidt længere bort, end de ellers havde behovet. Men, siger man, det er jo for tidligt endnu at gjøre dette Skridt; vi maa jo først have saadanne Skoler, der kunne træde istedetfor de tidligere fire Klasser; naar man kjender Forholdene rundt omkring i Provindserne, maa man vide, at disse Skoler ikke nu kunne komme. Jeg forstaar ikke den Tale. Have vi ikke rundt omkring i vore Byer Realskoler, som føre Eleverne til det Maal, der her er sat, ja endnu videre. Der er jo kun ganske enkelte Fag, f. Ex. Latin, som ikke læres der, men hvort der her kræves Begyndelsesgrundene for at kunne indtræde i den høiere Skole; men det kan dog ikke være vanskeligt i et Land, der er saa godt forsynet med Folk, der have modtaget latinff Dannelsen, at saa Børnene underviste i dette Fags første Begyndelsesgrunde. Dette vil let kunne naas ad privat Wei, og for de andre Fag kunne de mange Realskoler sørge. Men vi have jo en Skole, som den Trang, vi vil raade Bod paa, allerede har affødt — jeg kjender kun den ene, som jeg tilfældigvis har faaet at vide bestaar; men maaffe der er flere — nemlig Skolen i Veile, den er netop anlagt paa at forberede Børn til den 5te Klasse i Horsens Latinffskole, og de Elever, der ere udgaaede fra denne forberedende Skole, have bestaaet med al Værd ved Latinffskolen; man kan jo, om man vil, spørge Rektoren der, om de ikke i alle Henseender have kunnet maale sig med de Børn, der have gennemgaaet Horsens Skole fra neden af. Det er derfor kun et Skræmmebillede, naar man siger,

at vi ikke have de fornødne Skoler. Vi have dem og vi kunne saa dem i langt større Maal, naar vi blot kunde række dem en hjælpende Haand. Naar saaledes en filologiff Kandidat som han i Veile uden nogenformelst Hjælp har kunnet samle 60 Elever om sig og fyldestgjøre de Fordringer, der stilles fra Horsens Skole, hvad maatte da ikke en saa dygtig og nidkjær Mand, som han upaatvivlelig er, kunne udrette, naar han fik et Tilskud af 1,000 Rb. eller saa, og hvor let kunde dette ikke ske, naar man gif den Wei, vi have anvist. Det er jo naturligt, at saalænge Staten optræder som Konkurrent med hele sin store Vægt og alle sine rige Midler, maa den lægge svære Baand paa enhver saadan privat Virksomhed, men saasnart Staten har Mod til at give denne fri, saa vil den se den blomstre rundt omkring i Landet, og Staten har jo Midler til, gennem sin Pengeunderstøttelse, at sørge for, at denne Virksomhed ikke udfæter, idet den kan stille bestemte Betingelser, saa at de private Skoler kunne til at virke til samme Maal som de Klasser, der nedlægges. Det, der ligger os imellem, er vistnok heller ikke Spørgsmaalet om det Duffelige i at have flere af den Slags Skoler rundt omkring i Byerne; thi jeg er overbevist om, at hvis vi her foresloge, at der skulde oprettes Statskoler rundt omkring i Byerne med kongelig ansatte Lærere, der skulde udføre det Hverv, vi tage bort fra de nuværende Latinffskoler, saa vilde vi ikke møde en saadan Modstand som nu, da det er private Skoler, vi ville fremkalde. Man er jo saa vant til at betragte Alt, hvad der er privat, som om det ikke var til; og til at mene, at Alt, hvad der skal du Noget, nødvendigvis maa være Statsanstalter. Man kan ikke tro det muligt; at man ad privat Wei kan sørge for en saadan videnskabelig Dannelsen som gennem Statskolen, naaget vi have selv den høitærede Ministers Vidnesbyrd for, at han er uddannet gennem en saadan privat Skole, og flere af hans Kolleger og andre udmærkede